

DĖL IŠEITINIŲ IŠMOKŲ REGISTRAVIMO PAGAL 24-ĄJĮ VSAFAS

Išeitines išmokas reglamentuoja Darbo kodekso V skyrius „Darbo sutarties pasibaigimas“, kuriame nustatyti įvairūs darbo santykių pasibaigimo pagrindai. Viešajame sektoriuje aktualūs šie Darbo kodekse nustatyti darbo santykių pasibaigimo pagrindai, kurių atveju darbdavys privalo sumokėti išeitinę išmoką:

Eil. Nr.	Darbo santykių pasibaigimo pagrindas		Nuostatos dėl išeitinės išmokos
I.1.	56 straipsnis <i>„Darbo sutarties nutraukimas darbuotojo iniciatyva dėl svarbių priežasčių“</i>	3 p.: darbuotojas negali tinkamai atlikti savo darbo funkcijos dėl ligos ar neįgalumo arba dėl to, kad namuose slaugo šeimos narį (vaiką (įvaikį), tėvą (itėvį), motiną (imotę), vyrą, žmoną), kuriam teisės aktų nustatyta tvarka nustatytas specialusis nuolatinės slaugos ar specialusis nuolatinės priežiūros (pagalbos) poreikis	Mokama 1 ar 2 (priklausomai nuo darbo santykių trukmės) darbuotojo vidutinio darbo užmokesčio dydžio išeitinė išmoka
I.2	1 d.: darbo sutartis gali būti nutraukta darbuotojo rašytiniu pareiškimu, apie tai įspėjus darbdavį ne vėliau kaip prieš penkias darbo dienas, jeigu:	4 p.: pagal neterminuotą darbo sutartį dirbantis darbuotojas sukako įstatymų nustatytą senatvės pensijos amžių ir įgijo teisę į visą senatvės pensiją dirbdamas pas tą darbdavį	
II.1	57 straipsnis <i>„Darbo sutarties nutraukimas darbdavio iniciatyva be darbuotojo kaltės“</i>	1 p.: darbuotojo atliekama darbo funkcija darbdaviui tampa pertekline dėl darbo organizavimo pakeitimų ar kitų priežasčių, susijusių su darbdavio veikla;	Mokama: • 0,5 ar 2 (priklausomai nuo darbo santykių trukmės) darbuotojo vidutinio darbo užmokesčio dydžio išeitinė išmoka; • taip pat ilgalaikio darbo išmoka atsižvelgiant į darbuotojo darbo stažą toje įstaigoje
II.2	1 d.: darbdavys turi teisę nutraukti neterminuotą arba terminuotą darbo sutartį prieš terminą dėl šių priežasčių:	2 p.: darbuotojas nepasiekia sutartų darbo rezultatų pagal šio straipsnio 5 dalyje numatytą rezultatų gerinimo planą;	
II.3		3 p.: darbuotojas atsisako dirbti pakeistomis būtinosiomis ar papildomomis darbo sutarties sąlygomis arba keisti darbo laiko režimo rūšį ar darbo vietoje;	
II.4		4 p.: darbuotojas nesutinka su darbo santykių tęstinumu verslo ar jo dalies perdavimo atveju;	
II.5		5 p.: teismas ar darbdavio organas priima sprendimą, dėl kurio pasibaigia darbdavys.	
III.1	60 straipsnis <i>„Darbo sutarties nutraukimas nesant darbo sutarties šalių valios“</i>	4 p.: kai darbuotojas pagal sveikatos priežiūros įstaigos išvadą nebegali eiti šių pareigų ar dirbti šio darbo ir jis nesutinka būti perkeltas į kitas toje darbovietėje esančias laisvas jo sveikatą atitinkančias pareigas ar darbą arba kai tokių pareigų ar darbo toje darbovietėje nėra;	Mokama 0,5 ar 1 (priklausomai nuo darbo santykių trukmės) darbuotojo vidutinio darbo užmokesčio dydžio išeitinė išmoka
III.2	1 d.: darbo sutartis privalo būti nutraukta be įspėjimo:	5 p.: į darbą grąžinus darbuotoją, į kurio vietą buvo priimtas atleidžiamas darbuotojas;	
III.3		7 p.: kai darbo sutartis prieštarauja įstatymams ir šių prieštaravimų negalima pašalinti, o darbuotojas nesutinka arba negali būti perkeltas į kitą toje darbovietėje esančią laisvą darbo vietą.	

Pagal 24-ojo VSAFAS „Su darbo santykiais susijusios išmokos“ IV skirsnį išeitine išmoka darbuotojui laikoma išmoka darbuotojui, viešojo sektoriaus subjekto mokama pasibaigus darbo, tarnybos ar pareigų vykdymo laikui. Išeitinė išmoka darbuotojui turėtų būti pripažinta sąnaudomis iš karto atsiradus Darbo kodekse nurodytiems pagrindams. Šių pagrindų atsiradimo momentas yra

darbuotojo pranešimas darbdaviui (darbuotojo prašymas) arba darbdavio pranešimas darbuotojui apie numatomą nutraukti darbo sutartį arba darbdavio sprendimas dėl reorganizacijos.

24-ajame VSAFAS nustatyta išimtis, kad išeitinės išmokos viešojo sektoriaus subjekto apskaitoje pripažįstamos sąnaudomis tą laikotarpį, kurį baigiasi darbo santykiai, o ne atsiradus Darbo kodekse numatytiems pagrindams. Tokia išimtis nustatyta padarius prielaidą, kad paprastai viešajame sektoriuje vienu metu nebūna atleidžiama daug darbuotojų, todėl sumos išeitinėms išmokoms sumokėti būna nereikšmingos.

Tačiau, atsižvelgiant į Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo 3 straipsnio 1 dalį, pagal kurią viešojo sektoriaus subjekto finansinės ataskaitos turi rodyti tikrą ir teisingą vaizdą apie viešojo sektoriaus subjekto turtą ir įsipareigojimus, pajamas ir sąnaudas, būsimus pinigų srautus, jeigu galima daryti pagrįstas prielaidas, kad:

- ateinančiais ataskaitiniais metais bus nutraukti darbo santykiai su viešojo sektoriaus subjekto darbuotojais (nepriklausomai kokiais pagrindais), ir
- dėl to sumos išeitinėms išmokoms sumokėti bus reikšmingos,

viešojo sektoriaus subjektas turėtų registruoti atidėjinius, vadovaudamasis 18-ojo VSAFAS „Atidėjiniai, neapibrėžtieji įsipareigojimai, neapibrėžtasis turtas ir poataskaitiniai įvykiai“ nuostatomis.

Dėl atidėjinių apskaičiavimo ir registravimo darbo santykius nutraukiant Darbo kodekso 56 straipsnio 1 dalies 4 punkte nustatytais pagrindais

Jei įstaigoje yra darbuotojų, pasiekusių įstatymų nustatytą senatvės pensijos amžių ir įgijusių teisę į visą senatvės pensiją dirbant šioje įstaigoje, turėtų būti apskaičiuotas ir užregistruotas atidėjinytis šių darbuotojų išeitinėms išmokoms mokėti. Jei įstaigoje nėra žinoma ir negalima pagrįstai tikėtis, kiek pensinio amžiaus sulaukusių darbuotojų ateinančiais metais pateiks prašymus išeiti iš darbo, apskaičiuota suma turėtų būti pripažinta *ilgalaikiu* atidėjiniu. Atidėjinius reikėtų skaičiuoti nuo tada, kai darbuotojas sulaukia pensinio amžiaus.

Registruojant atidėjinius, tarp jų – ir susijusius su darbo santykiais, vadovaujamosi 18-uoju VSAFAS. Pagal šio standarto 28 punktą ilgalaikiai atidėjiniai turi būti diskontuojami iki dabartinės jų vertės. Laikotarpis turėtų būti parenkamas individualiai. Tais atvejais, kai skirtumas tarp atidėjinio amortizuotos savikainos ir įsigijimo savikainos nereikšmingas, įsigijimo savikaina gali būti laikoma amortizuota savikaina. Tokiu atveju aiškinamajame rašte turėtų būti atskleista, kad ilgalaikių atidėjinių balansinė vertė nebuvo diskontuota dėl įtakos įsipareigojimo vertei nereikšmingumo.